

sultorgan för styrelsen. Generaldirektör Bror Rexed har kallat följande ledamöter:

Fil lic (sociolog) Kerstin Elmhorn, Socialdepartementet, Dr (ungdomspsykiater) Bengt Herulf, Lidingö, Dr (socialmedicinare) Nils Gustavsson, Socialmedicinska Institutionen, Karolinska Institutet, Dr (vuxenpsykiater) Jan Ramström, Långbro Sjukhus, Avd dir (pedagog) Barbro Wiking, Skolöverstyrelsen, Fil kand (psykolog) Lars Lorentzon, Ungdomshemmens rådgivningscentral, Doc (farmakolog) Erik Änggård, Farmakologiska Institutet, Karolinska Institutet, Kurator (socionom) Ove Rosengren, Mariakliniken, Stockholm, Dr (kriminolog) Karl-Erik Törnqvist, Fångvårdsanstalten Hall, Södertälje.

Socionomutbildningen

Statsrådet Moberg har tillkallat en organisationskommitté med uppdrag att förbereda den utbyggnad av socionomutbildningen, som skall komma till stånd om riksdagen godkänner de riktlinjer för utbyggnaden, som presenterades i statsverkspropositionen. Till ordförande i kommitté har utsetts överdirektören Lars Sköld.

I en kommentar till beslutet framhåller statsrådet Moberg att den planering, som nu skall inledas, bör ses mot bakgrund av den stora efterfrågan på socionomutbildning från såväl arbetsmarknaden som de studerande. Statsrådet Moberg erinrar vidare om det stora behovet av vidareutbildning bland personer, som är verksamma inom den sociala sektorn utan att ha formell kompetens.

I direktiven till organisationskommittén framhåller statsrådet Moberg att kommittén i sitt arbete bör uppmärksamma det förslag om vidgad användning av den s. k. fria kvoten vid intagning av studerande till bl. a. socionomutbildning, som kompetensutredningen nyligen fört fram. Kommittén bör vidare beakta möjligheten att ge redan yrkesverksamma, som inte fyller de formella behörighetskraven, vidgade möj-

ligheter att vinna tillträde till socionomutbildning.

At kommittén uppdras vidare att utarbeta en tidsplan för utbyggnaden av socionomutbildningen. Kommittén skall undersöka vilka resurser socialhögskolorna behöver tillföras i samband med en ökning av intagningskapaciteten samt föreslå justeringar av utbildningens uppläggning, som kan påkallas av minskningen av den praktiska utbildningens omfattning. I direktiven framhålls vidare att med hänsyn till den tid som krävs för att planlägga förläggning av socionomutbildning till nya orter ökningen läsåret 1970/71 torde få ske vid befintliga socialhögskolor.

USA-forskare hit

Tillgivenhet för Sverige och stort förtroende för svensk medicinsk forskning anses vara orsaken till att en av Amerikas verkliga toppforskare Britton Chance söker sig till Stockholm och Karolinska institutet. "Brain drain" av det slaget till Sverige torde få anses som något helt unikt, sägs det i pressmeddelanden om saken.

Prof. Change, som sedan 1949 är director för det berömda Johnsinstitutet för medicinsk fysik vid Pennsylvaniauniversitet, har formellt hos riksföreningen mot cancer och hos medicinska forskningsrådet ansökt om anslag till en rad cellforskningsprojekt med canceranknytning. Han ansöker också om en svensk professorslön under tre år 1971—73.

Det sannolika om allt går i lås är att Karolinska institutet försöker ordna en personlig professur för Britton Chance, som är en av världens främsta forskare vad gäller energiomsättningen i cellen.

När man på sina håll har betecknat detta som "brain drain" till Sverige beror det på okunnighet om att forskare från hela världen i många år har sökt sig till svenska medicinska institutioner. Det har dock skett en viss beklaglig avmattning i stipendiattrafiken under senare år. Det originella med professor Chances fall är att han söker svenskt ekonomiskt stöd.

tidskrifter & dagspress

Red: Sten Söderberg

Har vi råd att betala själva?

Anslagen från USA till svensk forskning har minskat kraftigt de senaste fem—sex åren. Enligt uppgift finns nu bara ungefär 30 procent kvar av de pengar som flöt hit i början av 60-talet. Svenskarna har fått vända sig till staten-forskningsråden, till de egna forskningsfonderna, och i många fall lyckats ersätta en del av de bortfallna beloppen den vägen. Men den nya amerikanska politiken måste, anser många, tvinga fram en principdiskussion här hemma om hur vi skall ha det med vår forskning.

En biokemist — Bo Malmström — efterlyser ett europeiskt svar på den här formen av amerikansk utmaning, kanske i form av ett gemensamt storlaboratorium för mikrobiologi.

En p-pillerforskare — Egon Diczfatusy — betonar de internationella organisationernas ansvar för att inte familjeplaneringsforskningen kommer på efterkälken och blir medskyldig till en katastrof.

En känd cancerforskare — Georg Klein — säger så här: — Utbildningen har fått sitt och åkt snålskjuts på forskningen. Nu är det forsknings tur — och för utbildningens skulle måste vi ha en grundforskning av internationell klass.

Sv. D. exemplifierar företeelsen:

1968 fick professor Georg Klein vid tumörbiologiska institutionen vid Karolinska institutet ett dystert brev från Washington. Det var NIH som varnade: nya federala projekt i kombination med valutakrisen tvingade dem till en mycket restriktiv hållning. För framtiden skulle man bevilja anslag endast under ytterst ovanliga omständigheter och enligt strikta principer.

Med 1970 går prof. Kleins sista amerikanska anslag ut. 1969 förlorade institutionen 248.000 från NIH, men fick igen det från olika svenska stiftelser och Riksföreningen mot cancer. 1970 blir förlusten sammanlagt nära 400.000 kronor, inklusive anslag från två privata amerikanska fonder i en budget på drygt 1,7 milj. kronor. Ett kontrakt med NIH för virologiska arbeten kompenserar en smula, eller med nära 60.000 kronor, och svenska anslag täcker sedan upp till c:a 300.000 kronor. Men vissa problem kvarstår alltså.

I sin budgetpromemoria, som ligger till grund för anslagsbeviljningen, väddar prof. Klein: Den amerikanska nedskärningen kan komma att drabba svensk personal som har arbetat länge vid institutet. Dessutom slår den till mitt i ett lovande forskningsprogram, som syftar till att kartlägga humana tumörer. Praktisk tillämpning — immunologiska metoder — skymtar, men det behövs mycket arbete än.

Prof. Klein kan inte utbilda några amanuenser men vill gärna. Han behöver fler laboratorieassistenter. Han behöver mer pengar till materialkostnader.

Ett experiment

Svenska Dagbladet meddelar i ett Londontelegram under den missvisande rubriken "Första provrörsbarnet på väg":

Brittiska läkare har i laboratoriemiljö befruktat en kvinnas ägg med spermier från hennes man. Inom de närmaste veckorna opereras det befruktade ägget in i kvinnans livmoder. Havandeskapet och förlösningen väntas fortlöpa helt normalt.

Den 34-åriga Sylvia Allen, Lancashire, har varit gift med Ken-

neth Allen, 39 år, i fem år. Kvinnans äggledare är blockerade och hindrar henne från att bli havandeska.

Hon har behandlats med tre injektioner av det befruktningsbefrämjande preparatet Gonadotrophin. Det ägg hon senast producerade frigjordes från hennes kropp och befruktades med spermier från hennes man på ett laboratorium vid Cambridge University.

Nästa steg är att placera det befruktade ägget i kvinnans livmoder vid ett stadium då fostret kan fortsätta att utvecklas utan fara.

Gynekologen Patrick Steptoe vid Oldham-sjukhusen i norra England står bakom experimentet i samarbete med dr R. G. Edwards, fysiologiska laboratoriet vid Cambridge University.

Dr Steptoe menar att om laboratorieforskningen bara får tillräckligt med tid och pengar dröjer det inte länge innan denna procedur kan genomföras mycket snabbt. En patient kan bli mor inom ett år.

Man har länge experimenterat med djur och flyttat befruktade ägg från ett djur till ett annat med normal avling som resultat.

Dr Steptoe tror att det är mycket liten risk för att ett ägg som befruktas utanför kvinnans kropp skall producera ett deformerat barn. Men detta återstår att bevisa. Först under den senaste tiden har man lyckats undersöka de tidigaste stadierna i det mänskliga fostret.

Under de refererade omständigheterna kan inga invändningar göras mot experimentet. Mera komplicerad blir situationen då ett på detta sätt befruktat ägg placeras i en annan kvinnas livmoder. Troligen kommer det då att uppstå besvärliga juridiska komplikationer. Men den moraliska sidan av saken kan man väl besvara ungefär som dr Steptoe:

— Den allmänna opinionen får avgöra om det är moraliskt acceptabelt att behandla det befruktade ägget på detta sätt. Jag är övertygad om att jag handlar rätt då jag hjälper människor som har problem med barnlöshet. De

är i allmänhet mycket olyckliga.

Somliga läkare ryser och tänker på Aldous Huxleys *Du sköna nya värld*. De menar att provrörsfödseln kan leda till en mar-dröm av biologisk ingenjörsvetenskap.

Läkemedelsskador täcks inte av ansvarighetsförsäkringen

En läkemedelsskada täcks inte av försäkring, konstaterar *Försäkringstidningen*, som refererar ett uttalande av Skadeförsäkringens villkorsnämnd.

Ett företag som tillverkar sömnmedel har hävdat att skadeverklningar som medlet åstadkommit skulle täckas av den allmänna ansvarighetsförsäkringen. Det försäkringsbolag som meddelat försäkringen, och alltså även villkorsnämnden, har hänvisat till den paragraf i villkoren som säger att försäkringen inte gäller för "skada, som uppkommit till följd av oriktig utfästelse om levererad egendoms lämplighet för vissa ändamål".

Leukemiförsök stoppas?

Svenska Dagbladet meddelade 11.2 under rubriken Etisk debatt stoppar lovande försök?

Dr Sven Britton fick i höstas nära 100.000 kr av Riksföreningen mot cancer för att pröva en ny metod mot leukemi som i somras rapporterades från Sovjet. Karolinska sjukhusets etiska kommitté har i två omgångar behandlat hans projekt, dels som remissinstans för Cancerfonden, dels därför att dr Britton själv bett kommittén diskutera hans experiment. På tisdagen beslöt kommittén att i och för sig tillstyrka projektet men samtidigt begära vissa förtydliganden från dr Britton på den väsentliga punkten: kräver hans experiment att annan behandling upphör?

Det ryska experimentet, sådant det har blivit känt i västvärlden, är litet och har en observations-tid på ett år. Men resultaten är enligt dr Brittons egen artikel i *Nordisk medicin* ganska sensatio-

nella. Av tolv behandlade, svårt leukemiska barn, gick leukemin helt tillbaka hos tre, och åtta förbättrades.

Bakom det ryska experimentet ligger samma avstötningsprincip som vället besvär vid transplantationer världen över. Man transplanterade parvis en ny leukemi på varje barn. De överförda tumörcellerna innehöll, antar man, normala transplantationsantigener, som fick patienten att reagera med avstötning av den främmande leukemin. Genom s.k. cell-samarbete uppstod samtidigt en reaktion mot de egna tumörantigenerna som s.a.s. stöttes bort av bara farten.

Redan efter någon veckas behandling med injektioner av leukemiceller från ett annat barn kunde man konstatera att proportionen leukemiceller i blodet sjönk från 40—90 procent till 0—10 procent. Samma förbättring inträdde i benmärgen.

Under behandlingen upphörde man med all annan terapi.

Barnen i de ryska försöken skulle ha levt ungefär ett år med intensiv terapi enligt de nuvarande metoderna, beräknar dr Britton.

— Bara om fallet är absolut hopplöst enligt patientens egen läkares bedömning kan vi tillstyrka att man upphör med annan

behandling och prövar en ny metod, säger prof. Torgny Sjöstrand, ordförande i Karolinska sjukhusets etiska kommitté.

Enligt Helsingforsdeklarationen skall i så fall den nya metoden prövas med patientens samtycke. I leukemibarnens fall krävs föräldrarnas tillstånd. Så skall alltid ske om andra åtgärder sätts in än de som är terapeutiskt eller diagnostiskt motiverade.

Tekniska förbättringar för handikappade

Ofta är en rörelsehindrad utestängd från ett lämpligt arbete enbart av det banala skälet att trappor hindrar tillfarten till arbetsplatsen. Handikappinstitutets tidskrift *Information om rehabilitering* nr 1, 1970 tar upp frågan och visar med några praktiska exempel hur frontlinjen nu flyttas framåt genom vissa tekniska insatser.

Genom en trafikolycka har en 27-årig tjänsteman vid Nämndhuset i Kalmar blivit förlamad från midjan och nedåt. För att kunna arbeta och förflytta sig inomhus är han sålunda hänvisad till rullstol. Efter vård och reha-

bilitering uppstod problemet, hur han skulle kunna fortsätta sin tjänst inom den föga handikappvänliga byggnad, som uppförts för stadens förvaltande organ.

En s.k. trapplift "Monolift" installerades, och den gör det möjligt för tjänstemannen att även i fortsättningen sköta sin befattning. Trappliften används även av besökande allmänhet med gångsvårigheter.

Trappliften uppbärs av en gejd och glider utmed trapphusets sidovägg. I sitt viloläge befinner sig liftens golv i nivå med entréhallens golvplan och lämnar passage för gående. Manövrering sker med två kontaktknappar. En märkt "upp" och en "ned". Släpper man en kontaktknapp stannar liften. Maskineriet, som tar mycket litet utrymme i anspråk, är placerat under trappan.

I samma nummer beskrivs en elektrisk skrivmaskin, som har kombinerats med en minnesenhet och som programmerats med ett lämpligt ordförråd. Denna skrivmaskin kan manövreras genom det s.k. Possumsystemet, konstruerat av Reginald Maling i England. Detta system innebär helt enkelt nya möjligheter att tekniskt utnyttja den funktionella förmåga den handikappade förfogar över — t. ex. sug- och blås-funktionen.

socialmedicinsk tidskrift

Prenumerationspris: (inklusive moms.)

Helår kr 35, halvår kr 20.

Studerande helår kr 20.

Lösnummer kr 4. (exkl. moms.) Dubbel-nr kr 7:—

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år (1 per månad utom juli och augusti).

Återgivande helt eller delvis av originalartiklar ur smt utan angivande av källan förbjudes.

Utgivningsplan 1970

Nummer	3	4	5	6	7	8	9	10
Utkommer	25/3	29/4	27/5	27/6	26/9	28/10	26/11	19/12
Sista manu-skriptdag för annonser	24/2	26/3	24/4	2/6	2/9	30/9	30/10	24/11
platsannonser	6/3	10/4	5/5	12/6	11/9	9/10	6/11	4/12

Annonsavdelning:

Red. Nils Byttnr, Strandliden 60, 162 04 Vällingby.
Tfn 08-38 52 99, 38 77 58.

Annonspriser:

Omslagets andra sida kr 550, omslagets fjärde sida kr 650,
helsida kr 500, halvsida kr 300, kvartsida kr 175
mm-pris kr 1:50 per enkel spalt, 70 mm.

Spalthöjd 210 mm, spaltbredd 70 mm,
sidans bredd (2 spalter) 150 mm.